

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกในยุคโลกาภิวัตน์เป็นยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจึงจำเป็นที่ประชาชนในประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง การจัดการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อเป็นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยจะต้องเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ เป็นคนที่รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเองสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546) จึงทำให้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งสาระสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวดที่ 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ซึ่งประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประเมินกันคุณภาพภายนอก มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและต้องเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาองค์การมหาชน, 2546)

รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกสะท้อนผลการจัดการศึกษาในแต่ละมาตรฐาน การศึกษารวมทั้งสะท้อนจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา เงื่อนไขความสำเร็จและแนวทางการพัฒนาของสถานศึกษาต่อไป ซึ่งการประเมินคุณภาพภายนอกดำเนินการต่อจากการประกันคุณภาพภายในที่ควบคู่กับการปฏิบัติงานตามปกติ โดยมีรายงานการประเมินตนเองเป็นส่วนแสดงความสัมพันธ์

เชื่อมโยงระหว่างการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก โดยสถานศึกษา จะต้องมีการนำผลการประเมิน ไปใช้ในการวางแผนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในแต่ละปีการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้เห็นถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในมากกว่าการประเมินคุณภาพภายนอกที่เป็นการประเมินอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีและเป็นการประเมินมาตรฐานเพียงส่วนหนึ่งของการประเมินคุณภาพภายในเท่านั้น (สัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์, 2546)

การส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดมีการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นภารกิจเร่งด่วนของกรม โดยมีการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจและมีการนิเทศให้คำแนะนำในเรื่องการประกันคุณภาพเพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง กระทรวงศึกษาธิการจึงมอบให้กรมวิชาการรับผิดชอบแผนงานการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นแผนงานหลักของการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ มีภาระงานสำคัญ คือการพัฒนา ระบบประกันคุณภาพการศึกษภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่งมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ได้พัฒนาแนวการรับรองการประกันคุณภาพภายใน เพื่อให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน เพื่อเตรียมการประกันคุณภาพภายนอก เป็นการกระตุ้นให้โรงเรียน มุ่งมั่นพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับการศึกษาของเอกชนสู่ความเป็นเลิศ โดยจะต้องร่วมมือกับสถานศึกษาเอกชนทุกระดับ จัดการศึกษาให้มีระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งกำหนดไว้ในหมวด 6 ของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ว่ามาตรฐานและคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษา ประกอบด้วยระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายใน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้อง ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 24-25)

ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาตินั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการใช้วิชาความรู้และเทคนิคการเรียนรู้ตลอดจนศาสตร์เฉพาะวิชาชีพใน การสร้างนักเรียนให้เกิดความรู้และพัฒนาขึ้นทุกด้านเพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคม และเพื่อให้ บรรลุเจตนารมณ์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคม และเพื่อให้ บรรลุเจตนารมณ์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมี ส่วนช่วยผลักดัน ส่งเสริม สนับสนุนและประสานให้บุคลากรภายในสถานศึกษาและบุคลากร

ภายนอกที่เกี่ยวข้องภายนอก ร่วมกันทำงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาระบบการประเมินตนเองของสถานศึกษาและพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้เป็นระบบครบวงจร ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบและเงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องพบกับบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบที่ซับซ้อนแปลกใหม่ และท้าทายต่อการบริหารงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพบรรลุประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาให้ก้าวหน้าต่อไป แม้ว่าการบริหารงานนั้น ๆ จะมุ่งที่ประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาให้ก้าวหน้าต่อไป แม้ว่าการบริหารงานนั้น ๆ จะมุ่งที่ประสิทธิภาพแต่จะขาดเสียมิได้ก็คือมาตรฐาน (Standard) ซึ่งดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่ยุ่งยากและลำบากใจของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการปฏิรูปการศึกษานี้ และในการที่จะมุ่งสู่ความเป็นมาตรฐานให้ได้นั้น ไม่ได้เกิดจากผู้บริหารแต่เพียงฝ่ายเดียวแต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้มีบทบาทในการดำเนินการปรับเปลี่ยน โครงสร้างสถานศึกษาให้สอดคล้องกับแนวการประกันคุณภาพการศึกษา แต่จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ของไทยไม่ให้ความสำคัญกับงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ยังคงให้ความสำคัญกับงานบริหารทั่วไป (รุ่ง แก้วแดง, 2544) นอกจากนี้ Leinberger, P. & Tucker, B. (1991 อ้างถึงใน ลักษณะองค์กร เพชรสังหาร, 2547) กล่าวว่านักวิชาการและนักปฏิบัติในสาขาวิชาการบริหารการศึกษามีความเชื่อตรงกันว่า ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุดในโรงเรียน หลายคนถึงกับกล่าวว่าผู้บริหารมีอิทธิพลต่อทุก ๆ เรื่อง ทุก ๆ ด้านในโรงเรียน แต่ก็มีผู้บริหารสถานศึกษาจำนวนหนึ่งที่ทำให้ความสนใจด้านวิชาการน้อยและใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่นอกสถานศึกษา (ธีระ รุญเจริญ และคณะ, 2545)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ เพราะเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับปัญหาและทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบันที่กำลังเปลี่ยนแปลง ซึ่งคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างระบบ ควบคุมระบบและสร้างพฤติกรรม ควบคุมพฤติกรรมของบุคลากร ผู้นำที่มีประสิทธิภาพสามารถโน้มน้าวใจผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายบรรลุวัตถุประสงค์เพิ่มระดับแรงจูงใจ เต็มใจและทุ่มเทปฏิบัติงาน ทำให้องค์กรมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น จึงได้ศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายใน เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการปฏิบัติงานและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของครูในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์

สมมติฐานของการวิจัย

1. ครูที่มีเพศต่างกันมีทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของครูในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการแตกต่างกัน
2. ครูที่มีอายุต่างกันมีทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของครูในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการแตกต่างกัน
3. ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของครูในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการแตกต่างกัน
4. ครูที่มีประสบการณ์ต่างกันมีทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของครูในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ขอบข่ายการแบ่งคุณลักษณะตามมาตรา 39 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2543, หน้า 82-84) ถวิล อรัญเวศ (2544, หน้า 17-18) และสุวิทย์ สิริโนรักษ์ (2548, หน้า 21-22) สรุปลักษณะ ประกอบด้วย (1) ความเป็นผู้นำทางวิชาการ (2) การยอมรับ

ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (3) การตัดสินใจ (4) การสร้างแรงจูงใจ (5) อุทิศตนให้กับการปฏิบัติงาน (6) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (7) การแสวงหาความรู้ใหม่ (8) การติดต่อสื่อสาร

2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการจำนวน 5 โรงเรียน จำนวนรวม 210 คน

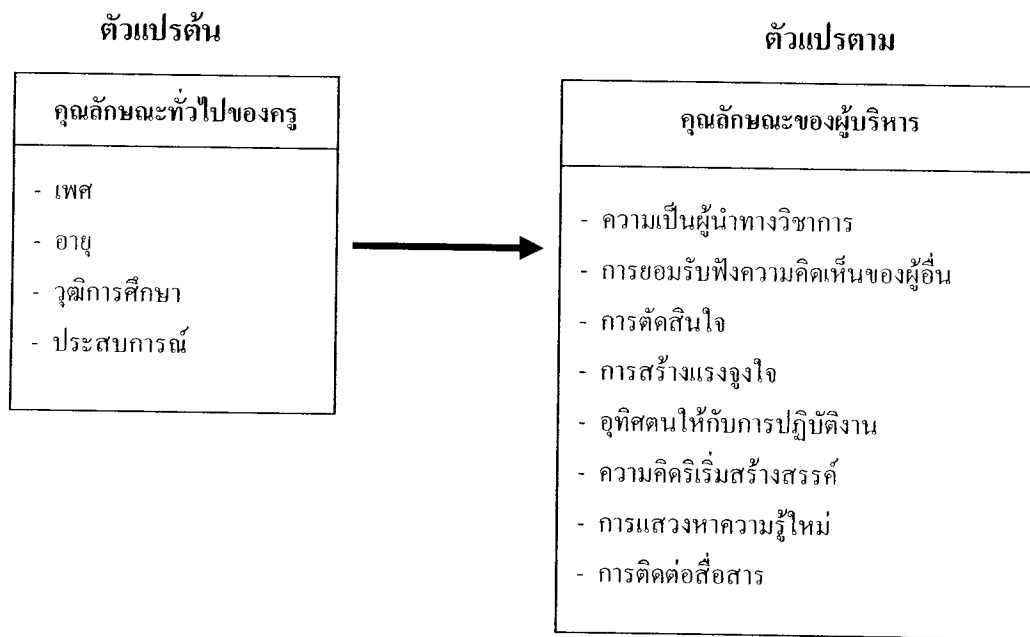
กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ได้มาโดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง เครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, p.608) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random Sampling) แล้วเทียบบัญชีรายชื่อไตรยางศ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 136 คน

3. ระยะเวลาในการทำวิจัย

เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2553 ถึง เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2554

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของครูในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการขอบข่ายการแบ่งคุณลักษณะตามมาตรา 39 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2543, หน้า 82-84) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารในโรงเรียนที่แสดงออก ในการ โน้มน้าวจูงใจให้ผู้ได้บังคับบัญชา ปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายใน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยแยกเป็นคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) **ความเป็นผู้นำทางวิชาการ** หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนที่ แสดงออกหรือปฏิบัติเกี่ยวกับความเป็นผู้นำทางวิชาการในการดำเนินงาน เพื่อให้การปฏิบัติงาน บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

2) **การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น** หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียน ที่แสดงออกถึงความเคารพในความคิดเห็นของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนและพร้อม ที่จะนำความคิดเห็นนี้ไปพัฒนา ปรับปรุงงานให้บรรลุเป้าหมาย

3) **การตัดสินใจ** หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนที่แสดงถึงการเลือก ทางเลือกที่ดีที่สุดเมื่อต้องเผชิญกับทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและหาแนวทางในการแก้ไขได้อย่าง เหมาะสม

4) การสร้างแรงจูงใจ หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนที่แสดงถึงวิธีการที่ใช้ส่งเสริม หรือกระตุ้นให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ

5) อุทิศตนให้กับการปฏิบัติงาน หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนที่แสดงถึงการทำงานของผู้บริหาร โรงเรียนอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของโรงเรียน

6) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนที่แสดงถึงการนำความคิดริเริ่มใหม่ ๆ มาใช้ในการดำเนินงานในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้สามารถดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย

7) การแสวงหาความรู้ใหม่ หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนที่แสดงถึงการเฝ้าหาความรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน และบุคลากรในโรงเรียน

8) การติดต่อสื่อสาร หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนที่แสดงถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ข้อเท็จจริง ความคิดเห็นและท่าทีต่าง ๆ ไปสู่บุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความสะดวกและบรรลุเป้าหมาย

โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน หมายถึง โรงเรียนระดับอาชีวศึกษา ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2551 กระทรวงศึกษาธิการระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และวิชาชีพชั้นสูง

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หัวหน้าแผนก หรือผู้รับผิดชอบการประกันคุณภาพของ โรงเรียน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ใน โรงเรียนที่มีการบริหารจัดการศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน

ครูผู้สอน หมายถึง ผู้ที่ทำการสอนวิชาสามัญและวิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และวิชาชั้นสูงในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการพัฒนาตนเองในการทำงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต่อไป
2. ทราบภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนอาชีวศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ

3. เป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนอาชีวศึกษา ให้สามารถปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. เป็นข้อมูลสำหรับการนำผลการศึกษามาทบทวนบทบาทหน้าที่ของผู้นำการศึกษา เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการประกันคุณภาพให้เกิดประสิทธิภาพ